

A. Hemmingsen: *Fredericia Gymnasiums Historie. I. 1656—1701.* (Fredericia Gymnasium, 1956). 152 s.

I anledning af 300-året for grundlæggelsen af en latinskole i Fredericia er det nuværende Fredericia Gymnasiums historie blevet gjort til genstand for en omfattende undersøgelse, så omfattende, at kun førstebindet, der omhandler perioden 1656—1701, har kunnet nå frem til udgivelse i jubilæumsåret.

Der findes efterhånden en anelig række af sådanne skolehistorier herhjemme, og A. Hemmingsens bog indtager i denne række en meget fortjenstfuld plads. Den bærer præg af ihærdige arkivstudier og stor indsigt i skolernes almindelige forhold. Til et arbejde af denne art er begge dele omtrent lige nødvendige. Der gives snart ikke den skolehistorie, der ikke indeholder beklagelser over kildematerialets svigten, og som regel må mange forhold derfor skildres som »almindelig skolehistorie«, som beskrivelse af hvad der var det normale. Også A. H. må indføje flere sådanne afsnit, men gør det harmonisk og godt.

Uheldigt er det imidlertid, at det i mange spørgsmål er vanskeligt at finde frem til, hvad det normale egentlig var. Vor viden om skolernes størrelse er således mangelfuld, men jeg tror, at A. H. placerer Fredericia skole forkert, når han regner den med i »skaren af ganske jævne trivialskoler«. Som udgangspunkt for vurderingen kan man benytte flere ting, specielt skolens indtægter (dvs. lærerlønningerne), antallet af lærere og antallet af elever. M. h. t. lønningerne er A. H. klar over, at Fredericia var godt stillet, men dette er ikke nok. Lærernes løn var nærmest fyrstelig i sammenligning med, hvad der blev budt andre steder. At rektor tjente lige så meget som sognepræsten, er simpelthen enestående, og at skolen ikke blev nedlagt 1739 skyldes sikkert ikke så meget kongens bevågenhed som det faktum, at praktisk talt ingen andre lærere havde så gode indtægter, og at tilskud derfor næsten var overflødige. Rektor tjente det år 215 rdl, mens rektorerne i Ribe og Århus måtte nøjes med 144 og 100 rdl (hvilket dog var usædvanlig lidt).

Det var vel også på grund af den gode løn, at det lykkedes at knytte så tilsyneladende veluddannede og dygtige lærere til skolen, som tilfældet var. At der allerede omkr. 1700 var 3 hørere, karakteriserer ligeledes skolen som betydelig; i de små skoler var der ingen eller kun en enkelt hører. Endelig er der antallet af elever. Dette kendes ikke, og A. H.'s beregninger er sikkert uholdbare. I årene mellem 1674 og 1686 skulle der således kun have været 9 elever årligt. Der var på den tid 3 lærere ved skolen. Alene dette synes urimeligt. Henimod år 1700 skulle tallet være steget til ca. 16, men også dette er sikkert for lavt. I Fåborg, en af landets virkelig små skoler, var der dog 30—40 elever på den tid.

Bortset fra denne undervurdering af Fredericia skoles størrelse er der ikke andet end godt at sige om A. Hemmingsens bog. Afsnittene er klart afgrænsede og let læselige; aftrykkes der endelig et vanskeligt tilgængeligt dokument, kommenteres og forklares det grundigt bagefter; også det typografiske udstyr fortjener en rosende bemærkning. Man må håbe, at skolens videre historie vil blive behandlet lige så udførligt, og at fortsættelsen ikke vil lade vente alt for længe på sig.

Carl E. Jørgensen.